

Voorjaarskriebels

Werk kan best leuk zijn, maar nu even niet. De baas is weliswaar een zonnetje, buiten schijnt pas echt de zon, en met de temperatuur stijgen de alternatieve kosten van 'weer een dag op kantoor' evenredig mee. Gelukkig volgt straks de Grote Vakantie, terwijl we ons nu alvast kunnen laten vollopen met lentekriebels, pinksterstollen en oranjebitters op de vele feestdagen en omringende verlofdagen die het voorjaar biedt. En als we dan dadelijk prinsheerlijk ronddobberen op de grachten breekt het Grote Besef door dat er meer is tussen hemel en aarde dan werk. Dat de wereld misschien dan toch aan vlijt ten onder gaat. En dat we een spijtig lot moeten

voorkomen zoals zo vaak gehoord bij ouders: "Ach had ik toch maar... niet zo hard gewerkt en meer genoten."

Hoe gelukkig maakt werk ons nu echt? Wat belet ons een vrijer bestaan? Is er meer dan inkomen waarvoor we 's ochtends vroeg met een slaperig hoofd het bed uitkomen? Wetenschappelijk is een positieve associatie tussen werk en geluk onzeker, nu twee econometristen uitkomen op de conclusie dat werk op zichzelf mensen (Duitsers) niet gelukkiger maakt, integendeel zelfs. Een overgang van werkgelegenheid naar werkloosheid maakt dan wel ongelukkiger, maar dat is helemaal toe te schrijven aan inkomensverlies en alle nadelen van dien (Bayer en Juessen, 2013).

Mocht dit inzicht de wetenschappelijke kritieken doorstaan dan zouden primitieve nutsmodellen de werkelijkheid verrassend goed beschrijven: werk maakt ons gelukkig omdat het tot inkomen leidt dat kan worden geconsumeerd, zij het ten koste van waardevolle vrije tijd. Zo simpel is het dan, al is het effect wel erg gemiddeld voor een wereld zonder gemiddelde personen. Vrouwen ontlene bijvoorbeeld veel minder geluk aan hun werk dan mannen; en mensen die zelden hun baan verliezen kunnen baanverlies beter hebben dan mensen bij wie dat vaak gebeurt. De strekking van het onderzoek is dan ook vooral dat niet iedereen werk even leuk vindt. Sommige werkzaamheden vinden we leuker dan andere, en sommige mensen vinden werk leuker dan andere. Er is vervolgens een uitruil tussen het geluk dat werk op zichzelf biedt en de verdiensten ervan, omdat iemand (*ceteris paribus*) minder loon eist als het werk leuker is.

Deze uitruil is niet alleen een wetenswaardigheid voor de liefhebber, een die we mogelijk wel aanvoelden en al kennen van Adam Smith, ook is het een concept dat in het Nederlandse

GELIJN WERNER

Redacteur ESB
g.werner@sdu.nl

arbeidsmarktbeleid geheel niet tot uitdrukking komt. Doorgaans vinden we een groot verschil tussen de hoogte van de uitkering voor niet-werkenden en die van marktclonen efficiënt, omdat het aanzet tot werken en uitkeringskosten bespaart. Door oog te hebben voor het plezier dat mensen uit hun werk halen, ontstaat een andere, bijna tegenovergestelde kijk op economisch gewenste uitkeringsniveaus. Wat een lage uitkering niet doet maar een hoge wel is een efficiënte allocatie van schaars werk over vrijwillig en onvrijwillig werklozen tot stand brengen (Gerritsen, 2011).

Veronderstel dat er altijd een zekere mate van werkloosheid is, bijvoorbeeld als gevolg van het bestaan van sociale uitkeringen en minimumlo-

nen. Het is dan efficiënt dat schaarse banen gaan naar personen die er bij gelijke productiviteit het meeste plezier uit halen. Niet alleen omdat het meer levensgeluk sorteert (nuttig!) maar ook omdat het loonkosten bespaart. Naarmate iemand meer plezier aan werk ontleent, heeft hij minder looneisen, met een competitiever bedrijfsleven tot gevolg dat meer banen kan scheppen. Dit leidt tot een argument voor hoge werkloosheidsuitkeringen: om vooral mensen die plezier ontlene aan werk aan het werk te hebben, is het gewenst dat het werkloosheidsbestand vooral bestaat uit mensen die niet graag werken. Effectief beleid is dan het realiseren van een dusdanig klein verschil tussen de hoogte van uitkeringen en die van lonen, dat mensen die niet graag werken het schaarse werk liever laten aan mensen die wel graag werken.

Totdat deze theoretische exercitie praktische toepassing krijgt, zal schaars werk niet efficiënt verdeeld zijn. Behalve op Koninginnedag dan, want feest breekt wet. Onvrijwillige werkloosheid bestaat even niet, voor elk arbeidslustig persoon is een kleedje weggelegd op de vrijmarkt. Grenzen tussen werk en vrije tijd vervagen, net als het onderscheid tussen lucratieve vrije tijd en leuk werk. Simpele nutsmodellen verliezen voor zeker een dag aan nut, maar wat zou het, we lopen allemaal de polonaise. Totdat de volgende dag, op 1 mei, de mars van ongelukkige werklozen weer begint.

LITERATUUR

Gerritsen, A. (2011) *Equity and efficiency in rationed labor markets*. Werkdocument. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Bayer, C. en F. Juessen (2013) *Happiness and the persistence of income shocks*. Paper gepresenteerd bij de Royal Economic Society's annual conference aan de University of London, Londen, 3 april.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.